

Prema DDP, koji će ubrzo naći i na javnoj raspravi i od kojeg se očekuje da reši brojne nedoumice Mojkovčana, jasno je da će planiranje i realizacija rudnika Brskovo predstavljati veliki zahvat u prostoru, sa značajnim negativnim uticajima na životnu sredinu, ali, s druge strane, sa brojnim ekonomskim benefitima za Mojkovac

Za prostor koncesionog područja za eksploataciju mineralnih sirovina Brskovo postoje tri scenarija razvoja, a samo jedan ne podrazumeva otvaranje rudnika.

Nacrtom Detaljnog prostornog plana (DDP) za taj deo mojковаčke opštine, dve varijante predviđaju eksploataciju rude, a razlikuje se po tehnologijama za preradu, odnosno obimu štete na životnu sredinu.

Prema DDP, koji će ubrzo naći i na javnoj raspravi i od kojeg se očekuje da reši brojne nedoumice Mojkovčana, jasno je da će planiranje i realizacija rudnika Brskovo predstavljati veliki zahvat u prostoru, sa značajnim negativnim uticajima na životnu sredinu, ali, s druge strane, sa brojnim ekonomskim benefitima za Mojkovac.

Prvi scenario razmatra razvoj tog područja kroz turizam, poljoprivredu i očuvanja biodiverziteta, arheoloških lokaliteta i spomenika kulture. U toj varijanti bilo bi isključeno otvaranje rudnika.

Autori DDP Brskovo ocenjuju da su pozitivni aspekti te varijante očuvanje prirodnih predela, biodiverziteta, mogućnosti razvoja ruralnog i avanturističkog turizma, razvoja naučno-istraživačkih delatnosti iz oblasti biologije, arheologije... Takođe, i unapređenja poljoprivrede, šuma i šumskih staništa. No, upozoravaju i na zahtevan, obiman i dug proces stvaranja pretpostavki za taj oblik razvoja.

Posledice po prirodu

Ekološki problematičan je drugi scenario prema kojem se razmatra otvaranje rudnika na lokalitetima Žuta prla i Brskovo, uz primjenu konvencionalne tehnologije za preradu, odlaganje i flotaciju jalovine. Ta varijanta bi, precizirano je u nacrtu DPP, imala pozitivne efekte u smislu investiranja u lokalnu zajednicu, koncesione naknade, zapošljavanja lokalnog stanovništva... No, ocenjena je i kao neprihvatljiva zbog primene konvencionalnih tehnologija.

Negativan uticaj na predeo, kako se navodi, obuhvata smanjenje i degradaciju šumskog pokrivača, mijenjanje slike predjela, izmjene vodenih tokova, preseljenje dela stanovništva sa lokaliteta, izmeštanje arheoloških lokaliteta i groblja. Takođe, i zagađenje vazduha, vodotoka, zauzimanje zemljišta... U toj varijanti, kako piše u nacrtu DPP Brskovo, trajno bi se ostvario negativan uticaj na predeo, njegov karakter i sliku zbog odlagališta jalovine. Treći scenario razmatra razvoj tog područja uz otvaranje rudnika, s tim da se primenjuje nova tehnologija obrade mineralnih sirovina. On podrazumijeva i "aktiviranje nalazišta Žuta Prla i Brskovo, izmešta reka Rudnica u delu koji je podložan kontaminaciji, pri čemu se vodi računa o održivom razvoju i smanjenju negativnih uticaja na životnu sredinu".

Pored brojnih pozitivnih efekata, koji su od interesa za razvoj Mojkovca, kako piše u DDP, i ta varijanta ostaviće brojne posledice na životnu sredinu. No, objašnjeno je da će primjenom nove tehnologije "biti degradira manja površina".

"Negativni aspekti su uticaji na predeo u smislu smanjenja i degradacije šumskog pokrivača, mijenjanje slike predjela, izmene vodenih tokova, preseljenje dela stanovništva sa lokaliteta, izmeštanje arheoloških lokaliteta i groblja, zagađenje vazduha, vodotoka, zauzimanje zemljišta... Ono što će trajno ostaviti negativan uticaj na predeo, njegov karakter i sliku jeste odlagalište jalovine, s tim da se primjenom nove tehnologije degradira manja površina u odnosu na konvencionalnu tehnologiju", piše u nacrtu DPP Brskovo.

Taj scenario je u nacrtu DPP detaljno obrađen i date su sve smernice i uslovi, kako bi se "na osnovu njih moglo pristupiti izradi glavnog rudarskog projekta koji je sastavni deo koncesionog ugovora".

Porostor koncesionog područja, kako piše u tom dokumentu, graniči se sa tranzicionom zonom međunarodno zaštićenog područja sliva reke Tare, a u neposrednom je kontaktu sa zaštitnom zonom Nacionalnog parka "Biogradska gora".

Neposredno uz lokaciju predviđena i gradnja skijaških centara Žarski i Cmiljača.

"Projekat će snažno uticati na biljne vrste i staništa u koncesionom području. Površinski kopovi na lokalitetima Žuta prla i Brskovo imaju direktan uticaj visokog intenziteta na bukove i hrastove šume, šume crnog bora, močvaru i livade. Posledica je gubitak staništa i/ili fragmentacija... Dodatni pristisak na biljne i životinjske vrste i njihova staništa su planirani pristupni putevi. Negativan uticaj za sisare će se posebno osetiti u predjelima gde sada imamo rubove šuma prema livadama i koridore uz potoke koji su za većinu vrsta od izuzetnog značaja...", piše, između ostalog, u opisu posledica otvaranja rudnika na biodiverzitet.

Prihod do 120 miliona

Međutim, kako tvrde autori DPP, rudarske aktivnosti u skladu sa trećim scenarijom "podrazumeva zatvoreni sistem deponovanja reaktivnog materijala i jalovine, te samim predstavlja znatno bolje rešenje sa aspekta zaštite životne sredine".

Dokumentom su predviđene brojne mere, kojima bi se smanjio negativan uticaj na životnu sredinu, zaštitila kulturna baština.

Očekivano trajanje rudnika je 13 i više godina, a predviđeni početak proizvodnje je dve godine nakon početka izgradnje, koja je planirana za 2023/2024. godinu.

Planirani rudnik Brskovo bio bi, kako piše u nacrtu DPP, jedan od vodećih rudnika cinka u Evropi, proizvodeći 45 kilo-tona (kt) koncentrovanog cinka, 13 kt koncentrovanog olova, 3 kt koncentrovanog bakra, te približno milion unci srebra na godišnjem nivou u koncentratima bakra i olova.

Godišnji ukupan prihod rudnika projektovan jer na 60 do 120 miliona eura.

Nova radna mesta

Očekivani direktni efekti razvoja i poslovanja rudnika, kako piše u DPP su značajno povećani državni i opštinski prihodi od različitih vrsta poreza, kao povećanje zaposlenosti u Mojkovcu. "Projekat bi, pod uslovom angažovanja celokupne radne snage sa biroa rada u Mojkovcu, apsorbovao oko 28 odsto celokupnog broja trenutno nezaposlene radne snage u opštini. Da bi lokalno stanovništvo imalo koristi od predložene izgradnje, biće potrebna znatna obuka iz oblasti rudarske proizvodnje. Predložena izgradnja neće doneti značajnu korist lokalnom stanovništvu ukoliko im se ne omogući obuka iz oblasti jezika, upravljanja savremenim industrijskim postrojenjima, učešćem na svjetskim berzanskim tržištima roba i usluga", objašnjeno je u nacrtu DPP.

Vlada Crne Gore je prije 12 godina sklopila ugovor o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju sulfidne polimetalične rude na istražno-eksploatacionom prostoru bivšeg rudnika "Brskovo" kod Mojkovca sa kompanijom "North Mining". Od tada je sklopljeno šest aneksa ugovora, kojima je produžavan rok ugovorenih obaveza.

Kompanija "Tara Resources" je nakon preuzimanja projekta 2018. radila dodatno bušenje kako bi potvrdili resurse. Iz kompanije su ranije obećavali da će na projektu zaposliti približno 700 ljudi tokom izgradnje, dok će stalnu radnu snagu tokom rudarskih radova činiti oko 450 zaposlenih.

Većina građana "za"

Nazavisno istraživanje javnog mnjenja, koje je sprovedeno prošle godine, kako piše u DPP, pokazalo je da ubedljiva većina ispitanih podržava otvaranje rudnika (83,4 odsto). Najveći procenat (79,1 odsto) podržava otvaranje rudnika zbog mogućnosti zaposlenja.

Od 13,8 odsto ispitanih koji ne podržavaju otvaranje rudnika, 75,6 odsto navodi narušavanje životne sredine kao razlog.

Oni koji su za otvaranje rudnika smatraju i da će taj projekat rezultirati novim mogućnostima za zaposlenje stanovnika Mojkovca, manjim stepenom migracija stanovnika u druge delove države, doprineti očuvanju industrijskog identiteta tog grada...

Otvaranje rudnika je, uz skijalište, jedan od dva projekta, koji, kako je nadavno ocenio predsednik Opštine Vesko Delić, daju razloge za optimizam kada je reč o budućnosti Mojkovca.

No, on i predsednik SO Marko Janketić više puta su ponovili kako otvaranje rudnika neće dozvoliti na uštrb zaštite životne sredine".

Janketić je kazao da je važna saradnja sa civilnim sektorom za zaštitu životne sredine, kako bi se oprezno pristupilo budućoj velikoj investiciji rudniku Brskovo.

Rudnik "Brskovo" radio je od 1966. do 1991. Ruda je kopana u ležištima "Žuta prla" i "Brskovo", a zapošljavao je blizu 700 radnika.

Za vreme rada rudnika na prostoru bivšeg jalovišta deponovano je oko 2,5 miliona tona toksičnog otpada prosečne dubine 12 metara.

U zvaničnoj Studiji o kvalitetu životne sredine za Mojkovac iz 1990. godine piše da čestice mulja iz jalovišta sadrže visoke koncentracije gvožđa, cinka, olova, arsena, antimona i žive. U studiji je navedeno da je količina deponovanog mulja dovoljna da trajno uništi živi svet u reci Tari.

U novembru 1992. godine stručni tim iz Ženeve konstatovao je da jalovište najhitnije treba sanirati. Jalovište je do sanacije važilo za bioregionalni ekološki problem. Više miliona eura vredan projekat sanacije završen je pre desetak godina, pišu Vijesti.